

ज्योतीरथ (ज्योतिस् + रथ) 1) adj. *auf Licht einherfahrend*: Agni RV. 1,140,1. Soma 9,86,15. Götter überh. 10,63,4. — 2) m. a) *der Polarstern* TRIK. 1,1,95. H. p. 15 (ज्यो^०). HIR. 37. — b) *eine best. Schlangenart* SUCA. 2,265,20. — 3) f. घ्रा N. pr. eines mit dem ङोरा sich verbindenden Flusses RAGH. 7,33 (Calc. Ausg. भागीरथी). MBH. 6,334. VP. 183. HARIV. LAGL. I, 508. Vgl. ज्योतिरथा.

ज्योतीरस (ज्योतिस् + रस) m. *eine Art Edelstein* R. 2,94,6. VARAH. BH. S. 81(80,a); 5. (अलान्) वैद्वर्यान्काञ्चनान्दात्तात्फलैर्ज्योतीरसैः (ज्यो^०?) adj.) सद् MBH. 4,24.

ज्योतीरूपस्वयम्भू (ज्योतिस्-रूप + स्व^०) m. Svajambhū (Brahman) *in der Form von Licht* BUAN. Lot. de la b. l. 503. fg.

ज्योतीरूपेश्वर (ज्योतिस्-रूप + ईश्वर) n. N. eines Liṅga Verz. d. Oxf. H. 72, a.

ज्योत्स्ना (von ज्योतिस्) f. P. 5,2,114. oxyt. Sch. parox. TBA. 1) *eine mond- helle Nacht* H. an. 2,266. MED. n. 8. Gegen. तमिस्रा TBA. 2,2,7. — 2) *Mondschein* AK. 1,1,3, 18. H. 107. H. an. MED. SIV. 5, 106. °प्रावरणश्चे- न्दुर्दृश्यते ह्युदितो ऽम्बरे R. 3,5, 10. 22, 14. 69, 1. SUCA. 1, 5, 8. 114, 6. PAṆ- ĀT. 162, 10. V, 42. न हि संकृते ज्योत्स्ना चन्द्रशापडालवेष्मनि HIR. 1,55. अन्वधावत् पापदोषं ज्योत्स्नेव रजनिकारम् BHAG. P. 4,28,34. पुराणपूर्णाच- न्द्रेण श्रुतिज्योत्स्नाः प्रकाशिताः MBH. 1,86. *Licht, heller Schein* überh., pl. BHAG. P. 3,28,21. Bez. eines der Körper Brahman's VP. 40. BHAG. P. 3,20,39. — 3) N. einer der 16 Kalā des Mondes BRAHMA-P. in Verz. d. Oxf. H. 18, b. — 4) Bein. der Durgā Devi-P. und Devīm. im ÇKDra. — 5) N. zweier Pflanzen: a) = ज्योत्स्नी SVĀMIN zu AK. 2, 4, 4, 6. ÇKDra. — b) = घोषातकी RATNAM. 65.

ज्योत्स्नाकाली (ज्यो^० + काली) f. N. pr. einer Tochter des Mondes u. Gemahlin Pushkara's, eines Sohnes des Varuṇa, MBH. 5,3534.

ज्योत्स्नाप्रिय (ज्यो^० + प्रिय) m. *ein Freund des Mondscheins, der Vogel* Īkora H. 1339.

ज्योत्स्नावत् (von ज्योत्स्ना) adj. *mondhell*: निम्, प्रदोष H. an. 2,267. RAGH. 6,84. *licht, glänzend*: इक्षुमुत्र च लहयस्ते ज्योत्स्नावत्यः काचिद्भुवः BHAG. P. 4,21,26.

ज्योत्स्नावृत्त (ज्यो^० + वृत्त) m. *Lampengestell* TRIK. 2,6,43.

ज्योत्स्निका (von ज्योत्स्ना) f. N. einer Pflanze, = कोषातकी AK. 3,4,4,5. — Vgl. ज्योत्स्निका, ज्योत्स्ना.

ज्योत्स्नी f. 1) *eine mond- helle Nacht* AK. 1,1,3, 5. H. an. 2,267. MED. n. 9. — 2) N. einer Pflanze (s. पटोलिका) AK. 2,4,4, 6. H. an. MED. — 3) *ein best. Parfum* (रेणुका) ÇABDA. im ÇKDra. — Fehlerhafte Form für ज्योत्स्नी.

ज्योत्स्नेश (ज्योत्स्ना + ईश) m. *der Mond* H. 104, Sch.

ज्यौ (aus Ζεύς) m. (nom. ज्यौस्) *der Planet Jupiter* VARAH. BH. 2, 3.

ज्योतिष (von ज्योतिस्) n. Bez. eines Sāman Ind. St. 3,217.

ज्योतिषिकं m. *ein Kenner des Ījotisha, Astronom, Astrolog* gaṇa उक्थादि zu P. 4,2,60. AK. 2,8,4, 14. H. 482.

ज्योत्स्नै (von ज्योत्स्ना) P. 5,2,103, VĀRTI. 1) adj. *mondhell*. — 2) m. *die Zeit des Mondscheins, die lichte Hälfte eines Monats* (पुष्कपत्त) ÇĀKṢH. Ça. 13,19,5. अननाद्यस्ततियो ज्योत्स्नैः GOBH. 2,8, 1. 6. — 3) f. ई a) *Vollmondsnacht* H. 143. — b) N. einer Pflanze (s. पटोलिका) RĀJAM. zu

AK. 2,4,4, 6. ÇKDra. — Vgl. ज्योत्स्नी.

ज्योत्स्निका f. *eine mond- helle Nacht* ÇABDA. im ÇKDra. — Wohl eine falsche Form für ज्योत्स्निका.

अम् (जम्, जम्भते (in gebundener Rede auch act.) Dhātup. 10,29. 1)

den Mund aufsperrn; gähnen: अजम्भत R. 5,3, 4. जम्भते ŚĪM. D. 59,20.

जम्भमाण M. 4,43. MBH. 1,5932. 3, 11189. 15149. HARIV. 10640. R. 1,16,

7, 3, 49, 34. 5, 3, 5. BHAG. P. 5,24, 16. (वक्रोपा) रौरदंष्ट्रेण जम्भमाणः 6,9, 16.

जम्भतो ऽय वदने 2,7,30. SUCA. 1,255, 16. जम्भती HARIV. 10066. जम्भि-

त्वा ऀच. GṆH. 3, 6. — 2) *sich öffnen*; vom Munde, Rachen: जम्भमाणो

— नक्तं चरिमुखे KATHĀS. 25, 233. von einer Blume: वर्युवातिमुषार्भं

पङ्कजं जम्भते ऽय R. 3,25. जम्भित = स्फुटित H. an. 3,265. = स्फोटित

MED. t. 112. — 3) *weilt werden*) *zurückschnellen* (vom Bogen): अना-

लब्धं जम्भति गापिडवं धनुरनाकृता कम्पति मे धनुर्ष्या MBH. 5, 1909. तदा

तु जम्भितं शैवं धनुः R. 1,78, 17. 19. Auch mit transit. Bed.: चापानि वि-

स्फारयतां जम्भतां च मुञ्जमुञ्जः R. 3,30, 28. — 4) *sich ausbreiten, verbrei-*

ten, sich ausdehnen, an Umfang gewinnen: त्रिदिवोरिक्तिर्भिर्यजिर्जम्भमा-

पो दिशो दश (अग्निः) HARIV. 2556. 13943. शक्त्यस्त्रस्य — अर्चिभिः समस्ततः

— जम्भमाणभिः MBH. 9,2696. उर्ध्वं देहात्कर्मणा जम्भमाणान् 1,8606. अ-

शीविष इव क्रुद्धो जम्भितो (könnte auch vom caus. sein) मन्त्रतेजसा । त-

द्याद्य भाति कर्षो मे शास्त्रज्वाल इवानलः 7,8198. तृजे जम्भसि पापकर्मनिरते

नाथायि संतुष्यसि BHARTṢ. 3, 4. स (बोधः) एक एव परमो नित्योदितो ज-

म्भते 41. जम्भित = प्रवृद्ध H. an. 3,265. — 5) *(sich entfalten) sich erhe-*

ben, einbrechen, entstehen: गीतधनिरजम्भत RĪĀA-TAN. 5,383. उदीपः —

अजम्भत 269. — 6) *(weiten Spielraum haben, nicht beengt sein) sich*

behaglich —, wohl fühlen: ते भीताः पुरतस्तस्याः पुनरेत्य जम्भिरे RĪĀA-

TAN. 6,283. तस्मिन्वने संयमिनां मुनीनां तपःसमाधेः प्रतिकूलवर्ती । संक-

ल्पयोनेरभिमानभूतमात्मानमाधाय मधुर्जम्भे ॥ KUMĀRAS. 3, 24. देवदत्तो ऽपि

— जम्भे ऽनन्यपुत्रस्य अश्रुस्य विभूतिषु KATHĀS. 7,103. विश्वेरेव तयो-

ऽध्यक्षस्तेजसो ऽत्ते न जम्भते HARIV. 12073. — Vgl. जम्, जम्भ, जम्भे, जम्भित

n. s. bes. — caus. जम्भयामि *Jmd den Mund öffnen lassen, gähnen machen*:

हरं स जम्भयामास HARIV. 10632. तेनाश्रु जम्भितः 10633.

— अग्निं *den Rachen aufsperrn gegen Etwas*: लङ्कामभिमुखः कोपाद-

भीहृषां यो ऽभिजम्भते R. 6,2, 18.

— उद् 1) *sich öffnen, sich weit aufthun*: प्रीत्युज्जम्भितलोचन BHAG.

P. 1,6, 16. — 2) *sich entfalten, hervorbrechen, ausbrechen, sich erheben*:

एकामिषप्रभवमेव सकोदराणामुज्जम्भते वैरम् PRAB. 10, 2. NAISS. 2, 105.

वसतः संततोऽज्जम्भितानङ्गप्रङ्गार एव DHŪRTAS. 69, 5. — Vgl. उज्जम्भ fgg.

— समुद् 1) *sich ausbreiten, sich ausdehnen*: कुर्वन्नञ्जनमेचका इव दि-

शो मेघः समुज्जम्भते MRĪĀH. 84, 24. — 2) *sich erheben, hervorbrechen,*

ausbrechen: वैरम् Sch. zu PRAB. 10, 2. — 3) *sich anschicken, mit dem*

indn.: व्यालं बालम्पालतत्तुभिरतो रोद्धुं समुज्जम्भते BHARTṢ. 2, 6.

— प्र zu gähnen anfangen: प्राजम्भत — निद्रावशगतः MBH. 3, 11185.

— वि 1) *den Rachen —, den Mund aufsperrn; gähnen*: सिंको वि-

जम्भती AIR. BU. 6, 55. यथा विजम्भते सिंक्रः R. 5,3, 4. व्यजम्भत मरुत्सि-

काः MBH. 3, 11110. यदिजम्भते (अश्वः) ÇAT. BR. 19, 6, 4, 1. उत्थाय च विज-

म्भते क्रोधेन हरिपूषपाः R. 6,2, 22. प्रब्रुह्यत् स्वाकां विजम्भमाणाय स्वा-

कां VS. 22, 7. MBH. 5, 282. R. 6,37, 65. व्यजम्भत् 64. व्यजम्भित BHARTṢ.

15, 108. विजम्भित *gähnend* HARIV. 10635. 10637. विजम्भितमिवात्तरि-